

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 3.10.2008
KOM(2008) 636 slutlig

2008/0192 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

**om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män som är
egenföretagare och om upphävande av direktiv 86/613/EEG**

{SEC(2008)2592}
{SEC(2008)2593}

(framlagt av kommissionen)

MOTIVERING

1. BAKGRUND

Motiv och syfte

Syftet med detta förslag är att ändra gemenskapslagstiftningen om tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män på egenföretagare och deras makar. Genom det föreslagna direktivet upphävs direktiv 86/613/EEG¹, och det ska gälla på de områden som inte omfattas av direktiven 2006/54/EEG, 2004/11/EG och 79/7/EEG, i syfte att uppnå en effektivare tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare eller medhjälpare vid utövandet av sådan verksamhet.

Kommissionen aviserade en översyn av direktiv 86/613/EEG i sitt lagstiftningsprogram för 2008 (*"forward programming 2008"*, punkt 2008/EMPL/021).

Allmän bakgrund

I sin rapport² om genomförandet av direktiv 86/613/EEG konstaterade kommissionen att de praktiska resultaten av genomförandet av direktivet inte var helt tillfredsställande när de ställdes mot direktivets huvudsyfte, som var en generell förbättring av medhjälpande makars ställning.

I sin färdplan för jämställdhet³ anger kommissionen att den vill försöka förbättra samhällsstyrningen för jämställdhet genom att se över den gällande jämställdhetslagstiftning i EU som inte omfattades av 2005 års omarbetning i syfte att vid behov uppdatera, modernisera och omarbete den. Direktiv 86/613/EEG omfattades inte av omarbetningen.

I december 2007⁴ uppmanade rådet kommissionen att överväga behovet av att se över rådets direktiv 86/613/EEG för att se till att rättigheterna vid föräldraskap för egenföretagare och deras medhjälpande makar tillgodoses.

Europaparlamentet har upprepade gånger uppmanat kommissionen att se över direktivet⁵ särskilt för att förbättra situationen för makar som arbetar som medhjälpare i jordbruksföretag.

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon 2000 fastställdes ett strategiskt mål för EU, nämligen "...att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning".

¹ Rådets direktiv 86/613/EEG av den 11 december 1986 om tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män med egen rörelse, bland annat jordbruk, samt om skydd för kvinnor med egen rörelse under havandeskap och moderskap (EGT L 359, 19.12.1986, s. 56).

² Rapport från kommissionen om genomförandet av rådets direktiv 86/613/EEG av den 11 december 1986 om tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män med egen rörelse, bland annat jordbruk, samt om skydd för kvinnor med egen rörelse under havandeskap och moderskap (KOM(94) 163, ej i svensk översättning).

³ Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén - En färdplan för jämställdhet (KOM(2006) 92 slutlig).

⁴ 4.12.2007 (dokument SOC 385).

⁵ Se den senaste rapporten som antogs av Europaparlamentet den 12 mars 2008 om situationen för kvinnor som lever på landsbygden i EU (2007/2117(INI), föredragande Christa Klass, A6-0031/2008).

För att uppnå sitt strategiska mål om fler och bättre arbetstillfällen och lika möjligheter för alla måste EU stärka entreprenörskapet generellt och särskilt entreprenörskapet bland kvinnor. Detta har konstaterats i kommissionens meddelanden Tänk småskaligt först⁶ och En förnyad social agenda⁷.

Gällande bestämmelser

Personkretsen för direktiv 86/613/EEG består av två olika grupper, egenföretagare och medhjälpande makar. För dessa två grupper skiljer sig den rättsliga situationen åt.

För **egenföretagare** är andra lagrum om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män tillämpliga på vissa områden. Diskriminering på grund av könstillhörighet är förbjuden när det gäller socialt skydd och andra aspekter av den sociala tryggheten (direktiv 79/7/EEG), företags- eller yrkesbaserade system för social trygghet (direktiv 86/378/EEG), tillträde till verksamhet som egen företagare (direktiven 2002/73/EG och 2006/54/EG) och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster (direktiv 2004/113/EG).

För **medhjälpande makar** är direktiv 86/613/EEG den enda lagstiftning som är tillämplig på EU-nivå.

År 1994 antog kommissionen en rapport⁸ om genomförandet av direktiv 86/613/EEG. I den konstateras det att direktiv 86/613/EEG tycks vara genomfört i medlemsstaterna i rent rättsligt hänseende, men att det praktiska resultatet inte är helt tillfredsställande när det ställs mot direktivets huvudsyfte, som är en generell förbättring av medhjälpande makars ställning. I rapporten framhålls även bristen på en övergripande strategi för att hantera situationen för medhjälpande makar. Ett fullt erkännande av det arbete som utförs av makar förutsätter åtminstone att de tillerkänns socialförsäkringsrättigheter i eget namn.

Förenlighet med Europeiska unionens politik och mål på andra områden

Syftet med detta förslag står helt och fullt i överensstämmelse med Europeiska unionens politik, och särskilt med Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning. Enligt EG-fördraget ska gemenskapen i all sin verksamhet sträva efter att undanröja orättvisor och främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdheten är ett nyckelbegrepp i Lissabonstrategin. Eftersom klyftan mellan könen är stor när det gäller egenföretagande, är det mycket viktigt att överbrygga den om EU:s mål för kvinnors deltagande i arbetslivet ska kunna nås.

2. SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSANALYS

Samråd

⁶ KOM(2008) 394.

⁷ KOM(2008) 412.

⁸ Rapport från kommissionen om genomförandet av rådets direktiv 86/613/EEG av den 11 december 1986 om tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män med egen rörelse, bland annat jordbruk, samt om skydd för kvinnor med egen rörelse under havandeskap och moderskap (KOM(94) 163, ej i svensk översättning).

Vid utarbetandet av detta initiativ strävade Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter efter att samråda med alla berörda parter som kan tänkas ha intresse av denna fråga, både de som kan komma att påverkas av initiativet och de som kommer att delta i genomförandet.

Kommissionen samrådde följaktligen med de europeiska arbetsmarknadsorganisationerna, andra berörda parter, medlemsstaterna och rådgivande kommittén för lika möjligheter för kvinnor och män.

Dessa organisationer uttryckte divergerande åsikter om översynen av detta direktiv. Fackförbunden och jordbruksorganisationerna förordade en ändring av direktivet och större jämställdhet för egenföretagare och medhjälpande makar.

Den organisation som företrädde jordbruksorganisationerna stödde lika rättigheter för lika insatser för alla partner i jordbruksföretag. De organisationer som företrädde små och medelstora företag och arbetsgivare på branschnivå uttryckte å sin sida oro framför allt för de kostnader som ändringarna kan medföra och motsatte sig alla ändringar som skulle innebära högre sociala avgifter.

Rådgivande kommittén för lika möjligheter för kvinnor och män (med företrädare för medlemsstaterna och för arbetsmarknadsorganisationer och icke-statliga organisationer på EU-nivå), som även ombads yttra sig, ansåg att direktivet bör ändras för att ge medhjälpande makar en klart definierad yrkesstatus så att de därigenom omfattas av det sociala skyddet, och för att tillförsäkra egenföretagare och medhjälpande makar betald mammaledighet eller pappaledighet.

Europeiska kvinnolobbyn anslöt sig till yttrandet från rådgivande kommittén för lika möjligheter. Kommittén för familjeorganisationer i Europeiska gemenskapen (COFACE) förordade starkt en översyn av direktiv 86/613/EEG, dels för att ge kvinnor som är egenföretagare tillräckligt lång mammaledighet för att säkra fullföljandet av en normal graviditet och ge mamman möjlighet att återhämta sig efter en normal förlossning, dels för att ålägga medlemsstaterna att erkänna betydelsen av medhjälpande makars arbetsinsats i företaget och se till att de åtnjuter samma nivå på det sociala skyddet som egenföretagare.

Även medlemsstaternas ståndpunkter var långt ifrån samstämmiga. En del efterlyste en förbättring av EU:s lagstiftning på området medan andra inte såg något behov av att se över den nationella lagstiftningen i de frågor som direktivet eller EU:s lagstiftning omfattar.

Kommissionen har i möjligaste mån tagit hänsyn till de ståndpunkter som uttrycktes i samrådet genom att begränsa sina åtgärder till det som är absolut nödvändigt för att tillämpa principen om likabehandling, och genom att noggrant bedöma fördelarna och nackdelarna med de olika politiska alternativen.

Extern experthjälp

Mot bakgrund av behovet av att se över direktiv 86/613/EEG har kommissionen bett nätverket av oberoende juridiska experter på tillämpningen av gemenskapslagstiftningen om

jämställdhet att sammanställa en rapport om genomförandet av direktivet, om eventuella kryphål och svagheter och om hur direktivet kan förbättras⁹.

Dessutom beställdes en undersökning¹⁰ som ska ge en överblick över situationen i medlemsstaterna och en bedömning av fördelarna och nackdelarna med olika politiska alternativ.

Även andra undersökningsresultat har använts på bred basis, särskilt från studien *Good practices on social protection of new entrepreneurs and assisting partners and the impact on business creation*¹¹ (goda exempel på socialt skydd för nya företagare och medhjälpande makar och hur det påverkar nyetablering av företag).

Konsekvensanalys

I konsekvensanalysen granskas nyttan med en översyn av direktiv 86/613/EEG mot bakgrund av direktivets syfte, som främst är att förbättra tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män och öka egenföretagandet bland kvinnor.

Tre handlingsalternativ analyserades: inga åtgärder på EU-nivå, icke-bindande bestämmelser och en ändring av direktiv 86/613/EEG.

I konsekvensanalysen granskades konsekvenserna av dessa tre alternativ. I detta syfte indelades alternativet att ändra direktivet i ytterligare fyra alternativ till åtgärder (som inte utesluter varandra):

- Förbättra skyddet vid moderskap.
- Ledighet för vård av familjemedlemmar.
- Erkänna medhjälpande makars arbetsinsats.
- Behörighet på detta område för nationella organ för likabehandling.

Sedan konsekvenserna av varje alternativ analyserats drogs slutsatsen att alternativet att inte vidta några nya åtgärder på EU-nivå inte skulle leda till att något av dessa mål uppnås. Dessutom drogs slutsatsen att icke-bindande bestämmelser bör behållas och utvecklas men att de inte är något alternativ till att ändra direktivet. En översyn av direktivet ansågs vara det enda alternativ som kan leda till att målen nås.

På kostnadssidan drogs i konsekvensanalysen slutsatsen att kostnaden för alternativet att ge kvinnliga egenföretagare mammaledighet var låga för de åtta medlemsstater där detta redan har införts. Genomförandet av detta alternativ skulle kunna vara neutralt för de sociala trygghetssystemen om det helt och hållet betalades av företagarna själva. I så fall skulle den största ökningen av kostnaderna för social trygghet förbli låg (från 0,05 % i Litauen till 1,75 % i Bulgarien). I praktiken finansieras socialförsäkringen dock ur olika källor

⁹ Studien finns att läsa på adressen http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/legislation/report_draft2.pdf.

¹⁰ Ej tillgänglig på Internet.

¹¹ Studien finns att läsa på adressen http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/documents/social_protection_final_report_en.pdf.

(företagarnas sociala avgifter respektive skatteintäkter), och kostnaderna skulle därför delas av medlemsstaterna och egenföretagarna.

Under alla omständigheter kan åtgärdens budgetkonsekvenser även minskas genom att kvinnliga egenföretagare ges möjlighet att välja om de vill ta ut mammaledighet eller inte.

När det gäller alternativet att ge medhjälpande makar samma skyddsnivå som egenföretagare skulle kostnaderna för de sociala trygghetssystemen vara neutrala åtminstone i två fall: om de i sin helhet påfördes företagarna genom en proportionell ökning av dessas sociala avgifter, eller om medlemsstaterna valde att införa en fördelning av förmåner och avgifter inom familjeföretaget motsvarande egenföretagarens och makens arbetsinsats i familjeföretaget. I det senare fallet skulle åtgärden kunna vara neutral i fråga om kostnader och avgifter till de sociala trygghetssystemen.

Åtgärdens finansiella konsekvenser kan även minskas genom att medhjälpande makar ges möjlighet att välja om de vill ansluta sig till det sociala trygghetssystem som egenföretagaren omfattas av eller inte.

I konsekvensanalysen dras slutsatsen att det alternativ som bäst svarar mot målen är ett förslag till ett direktiv om ändring av direktiv 86/613/EEG. Med hänsyn till kostnaderna för de olika alternativen för medlemsstaterna och för egenföretagarna förordas en lösning som omfattar följande:

- Möjlighet till en period av mammaledighet för kvinnliga egenföretagare.
- Erkännande av medhjälpande makars arbetsinsats genom att de ges möjlighet till ett likvärdigt socialt skydd som deras partner som är företagare.
- Behörighet på detta område för nationella organ för likabehandling.

3. RÄTTSLIGA ASPEKTER

Rättslig grund

I det ursprungliga Romfördraget gällde artikel 119 inte egenföretagare. Detta ändrades när Amsterdamfördraget trädde i kraft. Den nya punkt 3 i artikel 141 gäller nu ”frågor som rör anställning och yrke”, och omfattar således även egenföretagare.

På grund av denna begränsning av tillämpningsområdet för artikel 119 i Romfördraget antogs direktiv 86/613/EEG med stöd av artiklarna 100 och 235, som gav rådet möjlighet att anta direktiv om tillnärmning av sådana lagar i medlemsstaterna som direkt påverkar inrättandet av den inre marknaden och dess funktion, eller när en gemenskapsåtgärd har visat sig nödvändig för att gemenskapens mål ska kunna uppnås och fördraget inte ger de nödvändiga befogenheterna.

Föreliggande förslag kan emellertid nu grundas på den särskilda rättsliga grunden, nämligen artikel 141 i fördraget.

Subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen

Artikel 2 i fördraget slår fast att främjandet av jämställdhet mellan kvinnor och män är en av gemenskapens viktigaste uppgifter.

Kvinnors låga deltagande i egenföretagande är en fråga om bristande jämställdhet. Kvinnorna är inte jämställda så tillvida att familjeansvaret verkar ha negativa konsekvenser för kvinnors entreprenörskap jämfört med situationen för män.

Medhjälpande makar omfattas inte i tillräcklig grad av det sociala skyddet, och deras arbetsinsats i familjeföretaget erkänns inte. Detta ger vissa företag en orättvis konkurrensfördel, varför detta initiativ skulle medföra lika villkor för företagen i hela EU.

EU har redan antagit direktiv 86/613/EEG, som omfattar de frågor som är föremålet för detta förslag. En rättsakt på EU-nivå är det enda sättet att skapa lika villkor i hela EU. Lagstiftningen i medlemsstaterna skiljer sig åt i hög grad, särskilt när det gäller ställningen för medhjälpande makar, vilket kan leda till en orättvis konkurrensfördel för de företag där skyddsnivån är lägre eller obefintlig.

Detta förslag går inte utöver vad som behövs för att syftet med initiativet ska uppnås.

Det föreslagna direktivet är en rättsakt om miniminormer och föreskriver alltså grundläggande miniminormer samtidigt som de medlemsstater som så önskar kan gå längre. Observera att det inte är ett krav i direktivet att alla medhjälpande makar ska omfattas av samma sociala skydd som företagare, utan det föreskriver att dessa makar **på egen begäran** ska kunna ha en minst lika god skyddsnivå som egenföretagaren. Medlemsstaterna kommer att behålla sina befogenheter att fastställa avgiftsnivåerna och detaljbestämma förmåner och utbetalningar, förutsatt att miniminormerna i direktivet följs.

Detta förslag är därför förenligt med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen, eftersom det läggs fram på rätt nivå och inte går utöver vad som är absolut nödvändigt på EU-nivå för att uppnå målen för initiativet.

Val av regleringsform

Eftersom förslaget syftar till att ersätta ett befintligt direktiv är ett direktiv den lämpligaste rättsakten.

Dessutom är ett direktiv under alla omständigheter den lämpliga regleringsformen, eftersom det säkerställer en enhetlig lägsta skyddsnivå i alla medlemsstater samtidigt som medlemsstaterna kan besluta om det bästa sättet att genomföra reglerna.

Jämförelsetabell

Medlemsstaterna åläggs att till kommissionen överlämna texten till de nationella bestämmelser genom vilka direktivet införlivas, tillsammans med en jämförelsetabell där dessa bestämmelser relateras till bestämmelserna i direktivet.

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Detta är en text av betydelse för Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och direktivet kommer efter beslut av gemensamma EES-kommittén att vara tillämpligt i de EES-länder som inte är EU-medlemsstater .

4. BUDGETKONSEKVENSER

Förslaget påverkar inte gemenskapens budget.

5. NÄRMARE FÖRKLARING AV DE ENSKILDA BESTÄMMELSERNA

Artikel 1:

Artikel 1.1 motsvarar artikel 1 i direktiv 86/613/EEG. Den anger direktivets syfte, som är att genomföra principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare. Direktivet täcker endast de aspekter som inte redan omfattas av direktiven 2005/54/EG och 79/7/EEG.

I artikel 1.2 fastställs direktivets personkrets. Det är samma personkrets som den som anges i artikel 2 i direktiv 86/613/EEG, nämligen egenföretagare och medhjälpande makar.

I artikel 1.3 framhålls det att det här direktivet inte omfattar de frågor som omfattas av direktiv 2004/113/EG om genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster. Särskilt kommer artikel 5 i direktiv 2004/113/EG att fortsätta gälla för avtal om försäkringar och andra finansiella tjänster.

Artikel 2:

I artikel 2 omdisponeras definitionerna av de termer som används i direktivet. Definitionerna av egenföretagare och medhjälpande makar är hämtade ur artikel 2 i direktiv 86/613/EEG. Definitionen av medhjälpande makar ändras. Orden "medhjälpande" och "eller personer som likställs med makar" läggs till. Ändringen syftar till att alla personer som enligt nationell lagstiftning likställs med makar och regelbundet deltar i familjeföretagets verksamhet ska omfattas, även om det inte rör sig om makar genom giftermål.

Definitionerna av "direkt diskriminering", "indirekt diskriminering", "trakasserier" och "sexuella trakasserier" är hämtade ur befintlig gemenskapslagstiftning och avviker i inget hänseende från tidigare överenskomna definitioner. Begreppen direkt och indirekt diskriminering och könsgrundade och sexuella trakasserier används i samma betydelse som i direktiven 2000/43/EG, 2000/78/EG, 2002/73/EG, 2004/113/EG respektive 2006/54/EG.

Trakasserier på grundval av kön och sexuella trakasserier förekommer inte bara på arbetsplatsen utan även på andra områden i den enskildes liv, även i samband med verksamhet som egenföretagare. Som i direktiven 76/207/EEG och 2006/54/EG är de två begreppen definierade var för sig eftersom det rör sig om olika företeelser. Trakasserier på grundval av kön är oönskat beteende som har samband med en persons kön även om det inte behöver vara av sexuell natur. Sexuella trakasserier är oönskat verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur.

Artikel 3:

I artikel 3.1 anges det vilken innebörd principen om lika behandling har i detta direktiv. Detta görs med utgångspunkt i artiklarna 3 och 4 i direktiv 86/613/EEG. Denna bestämmelse förbjuder all direkt eller indirekt diskriminering när det gäller upprättande, utrustning eller utökning av affärsverksamhet eller igångsättning av någon annan form av självständig verksamhet.

I artikel 3.2 klargörs det att båda formerna av trakasserier anses utgöra diskriminering på grundval av kön och att de därför är förbjudna.

Enligt artikel 3.3 ska även en föreskrift att diskriminera betraktas som diskriminering. En sådan bestämmelse finns redan i direktiven 2000/43/EG och 2000/78/EG där den grundar sig på artikel 13 i fördraget, och i direktiv 2006/54/EG där den grundar sig på artikel 141.3 i fördraget och på tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor.

Artikel 4:

Denna bestämmelse gäller positiv särbehandling och särskilda åtgärder. I linje med befintliga direktiv, särskilt direktiv 2004/113/EG bekräftas det här att medlemsstaterna får behålla eller införa särskilda åtgärder för att kompensera könsrelaterat missgynnande av personer av någondera könet på det område som omfattas av direktivet. Det måste då kunna visas att åtgärderna är nödvändiga och de måste vara tidsmässigt begränsade till den tid som behövs för att hantera det specifika problemet. Det har till exempel traditionellt varit svårare för kvinnor än för män att starta eget av ett antal olika skäl, bland annat problem med tillgången till riskkapital och med att få stöd för att utveckla affärsidéer. Även om principen om likabehandling sannolikt förbättrar situationen är det osannolikt att den ensam räcker till för att råda bot på missgynnandet av kvinnor på detta område. Kommissionen anser att detta direktiv inte bör frånta medlemsstaterna möjligheten att införa åtgärder för att överbrygga klyftan mellan könen när det gäller entreprenörskap, och att medlemsstaterna därför måste tillåtas avvika från principen om likabehandling i detta syfte. Givetvis ska hänsyn tas till domstolens rättspraxis i frågan om positiv särbehandling och särskilda åtgärder, så att åtgärderna inte medför automatiska och ovillkorliga fördelar för kvinnor när det finns både kvinnor och män som uppfyller villkoren.

Artikel 5:

Artikel 5 motsvarar artikel 5 i direktiv 86/613/EEG. Den viktigaste ändringen är inskottet ”eller personer som likställs med makar” för att klargöra att det även gäller dem som enligt nationell lagstiftning likställs med makar till egenföretagare även om de inte är makar genom giftermål.

Artikel 6:

Artikel 6 motsvarar artikel 6 i direktiv 86/613/EEG. Enligt den nya bestämmelsen måste medhjälpande makar erbjudas en minst lika god skyddsnivå som egenföretagare om de så begär. Det sägs ingenting om att egenföretagare ska omfattas av en viss typ av system för social trygghet. Men den gör det obligatoriskt att ge medhjälpande makar möjlighet att om de så önskar ansluta sig till samma sociala trygghetssystem som egenföretagaren. Enligt denna artikel ska beslutet om att ansluta sig eller inte fattas av de medhjälpande makarna, medan medlemsstaterna enbart ska göra valet möjligt. Medlemsstaterna kommer att behålla sina befogenheter att fastställa avgiftsnivåerna och detaljbestämma förmåner och utbetalningar, förutsatt att miniminormerna i direktivet följs.

Artikel 7:

Artikel 7 innebär en väsentlig ändring av artikel 8 i direktiv 86/613/EEG. Enligt den sistnämnda artikeln ska medlemsstaterna undersöka om och under vilka förhållanden kvinnliga egenföretagare och hustrur till egenföretagare under avbrott i sin yrkesverksamhet på grund av graviditet eller moderskap kan få tillgång till en förmedling för tillfälliga avbytare, eller rätt till kontantbidrag enligt ett system för social trygghet eller något annat offentligt system för socialt skydd.

Enligt artikel 7.1 ska kvinnliga egenföretagare och medhjälpande makar på egen begäran ha rätt till mammaledighet i enlighet med direktiv 92/85/EEG.

Enligt artikel 7.2 och 7.3 ska de under mammaledigheten ha rätt till ersättning till åtminstone samma belopp som vid sjukdom, med förbehåll för ett eventuellt ersättningstak som fastställts i nationell lagstiftning. Om vederbörande inte har rätt till aktivitetsersättning eller sjukersättning ska ersättningen under mammaledigheten åtminstone vara lika stor som lämplig motsvarande ersättning som är fastställd på nationell nivå.

För att ta hänsyn till den särskilda situationen för egenföretagare erbjuds kvinnliga företagare genom artikel 7.4 i mån av möjlighet alternativet att få en tillfällig ersättare i stället för ekonomisk ersättning. På så sätt skulle kvinnliga egenföretagare kunna ta ut sin mammaledighet och samtidigt driva sitt företag med hjälp av ersättaren.

Artikel 8:

Artikel 8 gäller tillvaratagandet av rättigheter och avser att säkerställa efterlevnaden av direktivet. Särskilt ger det personer som anser sig ha blivit utsatta för diskriminering möjlighet att driva sitt ärende genom administrativa eller rättsliga förfaranden för att kunna hävda sin rätt till likabehandling.

Rätten till rättsligt skydd är ytterligare förstärkt genom möjligheten för organisationer att utöva denna rätt på den skadelidandes vägnar.

Artikel 9:

Artikel 9 handlar om kompensation och gottgörelse. Medlemsstaterna åläggs att se till att det i deras lagstiftning finns en bestämmelse om faktisk och effektiv kompensation eller gottgörelse precis som i de befintliga direktiv som grundar sig på artiklarna 13 och 141 i fördraget.

Artikel 10:

Artikel 10 ålägger medlemsstaterna att utse nationella organ som ska främja likabehandling på de områden som omfattas av direktivet. En motsvarande bestämmelse återfinns i direktiven 2000/43/EG, 2002/73/EG, 2004/113/EG och 2006/54/EG.

Den fastställer ramarna för dessa nationella organ, som ska verka självständigt för att främja principen om likabehandling. Medlemsstaterna får besluta om att dessa organ ska vara desamma som de som föreskrivs i rådets direktiv 2002/73/EG – och numera således direktiv 2006/54/EG – för arbetsmarknaden, och/eller i rådets direktiv 2004/113/EG för tillgång till varor och tjänster. Medlemsstaterna får själva avgöra om organen ska inrättas på regional eller lokal nivå förutsatt att hela medlemsstatens territorium omfattas av systemet.

Förslaget till direktiv innehåller ett antal krav för sådana organ i medlemsstaterna motsvarande dem som redan finns i de ovannämnda direktiven.

Artikel 11:

Artikel 11 är en standardbestämmelse om öppenhet och om att den som berörs av bestämmelserna på de områden som direktivet omfattar ska få kännedom om dessa bestämmelser.

Artikel 12:

Detta är en standardbestämmelse om att införlivandet av direktivet i nationell lagstiftning inte får åberopas för att minska en skyddsnivå som redan är fastställd i nationell lagstiftning för de personer och frågor som omfattas av direktivet.

Artikel 13:

I denna bestämmelse anges förfarandena för övervakning av och rapportering om tillämpningen av principen om likabehandling. Enligt rapporteringsförfarandena ska medlemsstaterna avlägga rapport till kommissionen [sex år efter antagandet av direktivet] och kommissionen till Europaparlamentet och rådet ett år senare.

Direktivets konsekvenser kommer därför att utvärderas omsorgsfullt och eventuella förändringar som kan behövas i ramlagstiftningen kan då föreslås i god tid.

Artikel 14:

Denna bestämmelse avser förfarandena för genomförandet av direktivet. Kommissionen föreslår att medlemsstaterna generellt ska ha två år på sig att införliva direktivet i sin lagstiftning och ytterligare två år för att uppfylla kraven i artikel 6 som gäller medhjälpande makar.

I enlighet med nyligen överenskommen praxis ålägger denna artikel medlemsstaterna att till kommissionen överlämna texten till de bestämmelser i nationell lagstiftning varmed direktivet införlivas tillsammans med en jämförelsetabell för dessa bestämmelser och direktivet.

Artikel 15:

Genom denna bestämmelse upphävs direktiv 86/613/EEG från och med det datum då medlemsstaterna enligt artikel 13 ska ha genomfört direktivet.

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare och om upphävande av direktiv 86/613/EEG

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om upprättandet av den Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 141.3,

med beaktande av kommissionens förslag¹²,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande¹³,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande¹⁴,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget, och

av följande skäl:

- (1) Enligt rådets direktiv 86/613/EEG av den 11 december 1986 om tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män med egen rörelse, bland annat jordbruk, samt om skydd för kvinnor med egen rörelse under havandeskap och moderskap¹⁵, ska principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare eller medhjälpare vid utövandet av sådan verksamhet tillämpas i medlemsstaterna. När det gäller egenföretagare och medhjälpare har direktiv 86/613/EEG inte varit särskilt effektivt och dess tillämpningsområde behöver ses över, eftersom könsdiskriminering och trakasserier också förekommer på andra områden än inom lönearbetet. För tydlighetens skull bör direktiv 86/613/EEG ersättas med det här direktivet.
- (2) I sin *färdplan för jämställdhet*¹⁶ anger kommissionen att den vill försöka förbättra samhällsstyrningen för jämställdhet genom att se över den gällande jämställdhetslagstiftning i EU som inte omfattas av 2005 års omarbetning i syfte att vid behov uppdatera, modernisera och omarbета den. Direktiv 86/613/EEG omfattades inte av omarbetningen.

¹² EUT C [...], [...], s. [...].

¹³ EUT C [...], [...], s. [...].

¹⁴ EUT C [...], [...], s. [...].

¹⁵ EGT L 359, 19.12.1986, s. 56.

¹⁶ KOM(2006) 92 slutlig.

- (3) I sina slutsatser *God balans mellan kvinnors och mäns roller vad avser arbete, tillväxt och social sammanhållning*¹⁷ uppmanade rådet kommissionen att överväga behovet av att se över rådets direktiv 86/613/EEG för att se till att rättigheterna vid föräldraskap för egenföretagare och deras medhjälpande makar tillgodoses.
- (4) Europaparlamentet har upprepade gånger uppmanat kommissionen att se över direktiv 86/613/EEG särskilt för att förbättra situationen för makar som är medhjälpare i jordbruksföretag.
- (5) I sitt meddelande *En förnyad social agenda: Möjligheter, tillgång och solidaritet i framtidens Europa*¹⁸ har kommissionen bekräftat behovet av göra något åt den bristande jämställdheten inom eget företagande och förbättra möjligheterna att förena privatliv och yrkesliv.
- (6) Det finns redan ett antal rättsakter om tillämpning av principen om likabehandling som även omfattar egenföretagare, särskilt rådets direktiv 79/7/EEG om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet i fråga om social trygghet¹⁹ och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet (omarbetning)²⁰. Det här direktivet bör därför inte vara tillämpligt på de områden som redan omfattas av andra direktiv.
- (7) Direktivet bör vara tillämpligt på egenföretagare och medhjälpande makar, eftersom båda deltar i företagets verksamhet.
- (8) Direktivet bör inte vara tillämpligt på de områden som omfattas av andra direktiv om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män, framför allt direktiv 2004/113/EG. Särskilt kommer artikel 5 i direktiv 2004/113/EG att fortsätta gälla för avtal om försäkringar och andra finansiella tjänster.
- (9) För att förhindra könsdiskriminering bör detta direktiv tillämpas på såväl direkt som indirekt diskriminering. Trakasserier och sexuella trakasserier bör betraktas som diskriminering och bör därför förbjudas.
- (10) Enligt artikel 141.4 i fördraget får medlemsstaterna behålla eller besluta om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären. I princip bör åtgärder som syftar till att jämställdhet införs i praktiken inte anses bryta mot den rättsliga principen om likabehandling av kvinnor och män.
- (11) När det gäller eget företagande betyder principen om likabehandling att det inte får förekomma någon diskriminering när det gäller att starta, utrusta eller utöka en affärsverksamhet eller någon annan form av egen rörelse.

¹⁷ 4.12.2007 (dokument SOC 385).

¹⁸ KOM(2008) 412.

¹⁹ EGT L 6, 10.1.1979, s. 24.

²⁰ EUT L 204, 26.7.2006, s. 23.

- (12) Det måste slås fast att ingen diskriminering på grundval av civilstånd eller annan familjeställning får förekomma med avseende på villkoren för att starta ett bolag mellan makar eller personer som likställs med makar i nationell lagstiftning.
- (13) Med hänsyn till sin arbetsinsats i familjeföretaget bör medhjälpande makar ha rätt till en lika hög nivå på det sociala skyddet som egenföretagare om de så begär, på samma villkor som egenföretagare och genom inbetalning av sociala avgifter. Medlemsstaterna bör åläggas att vidta nödvändiga åtgärder för att möjliggöra ett sådant val. Nivån på det sociala skyddet för egenföretagare och medhjälpande makar kan under alla omständigheter stå i proportion till deras deltagande i familjeföretagets verksamhet.
- (14) Med hänsyn till att graviditet innebär ekonomisk och fysisk sårbarhet för egenföretagare och medhjälpande makar måste de ha rätt till mammaledighet, varav en del bör vara obligatorisk. Medlemsstaterna kommer att behålla sina befogenheter att fastställa avgiftsnivåerna och detaljbestämma förmåner och utbetalningar, förutsatt att miniminormerna i direktivet följs. Med hänsyn till den särskilda situationen för egenföretagare och medhjälpande makar bör de själva fatta det slutgiltiga beslutet om de vill ta ut mammaledighet eller inte.
- (15) Med hänsyn till den särskilda situationen för egenföretagare bör kvinnliga egenföretagare och medhjälpande makar så vitt möjligt ha möjlighet att välja mellan ekonomisk ersättning och en tillfällig ersättare under mammaledigheten.
- (16) För att säkra den långsiktiga ekonomiska stabiliteten för de sociala modellerna i EU har det blivit nödvändigt att förbättra välfärdssystemens ändamålsenlighet och effektivitet bl.a. genom bättre incitament, bättre administration och utvärdering och prioritering av utgiftsprogrammen. Vid planeringen av de åtgärder som behövs för att genomföra detta direktiv bör medlemsstaterna fästa särskild vikt vid att förbättra och säkra kvaliteten på sina sociala trygghetssystem och deras långsiktiga hållbarhet.
- (17) Den som har utsatts för könsdiskriminering bör tillförsäkras ett ändamålsenligt rättsskydd. För ett effektivare skydd bör föreningar, organisationer och andra juridiska personer ges befogenhet att, på det sätt medlemsstaterna bestämmer, engagera sig antingen på den utsatta personens vägnar eller för att stödja personen, utan att detta påverkar tillämpningen av de nationella regler som rör ombud och försvar vid domstol.
- (18) Skyddet mot könsdiskriminering bör stärkas genom att det i varje medlemsstat inrättas ett eller flera organ med behörighet att analysera problemen, undersöka tänkbara lösningar och ge praktiskt stöd till personer som utsätts för diskriminering. Dessa organ kan vara desamma som de som på nationell nivå har till uppgift att tillvarata de mänskliga rättigheterna eller enskildas rättigheter eller som har till uppgift att genomföra principen om likabehandling. Dessa organ bör, när de utövar sina befogenheter och fullgör sina skyldigheter enligt direktivet, arbeta på ett sätt som överensstämmer med de så kallade Parisprinciperna som antagits av Förenta nationerna i fråga om den ställning och funktion som de nationella institutionerna för skydd och främjande av de mänskliga rättigheterna har.
- (19) Eftersom målen för detta direktiv, att säkra en enhetlig och hög nivå på skyddet mot diskriminering i alla medlemsstater, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av

medlemsstaterna med hänsyn till de stora skillnaderna i skyddsnivån, och de därför bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. Detta direktiv lägger grunden för genomförande i medlemsstaterna av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare eller medhjälpare vid utövandet av sådan verksamhet på de områden som inte omfattas av direktiven 2006/54/EEG och 79/7/EEG.
2. Detta direktiv omfattar egenföretagare och medhjälpare makar.
3. Genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster ska även fortsättningsvis omfattas av direktiv 2004/113/EG.

Artikel 2

Definitioner

1. I detta direktiv gäller följande definitioner:

- a) *egenföretagare*: alla som utför förvärvsarbete för egen räkning i enlighet med nationell lagstiftning, inklusive jordbrukare och fria yrkesutövare.
- b) *medhjälpare makar*: egenföretagares makar eller personer som likställs med makar i nationell lagstiftning, som inte är anställda eller delägare och som vanligtvis i enlighet med nationell lagstiftning deltar i egenföretagarens verksamhet och utför samma arbetsuppgifter eller arbetar som medhjälpare.
- c) *direkt diskriminering*: när en person på grund av kön behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.
- d) *indirekt diskriminering*: när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer av ett visst kön jämfört med personer av det andra könet, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål, och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga.
- e) *trakasserier*: när ett oönskat beteende som har samband med en persons kön förekommer och syftar till eller leder till att personens värdighet kränks och att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas.
- f) *sexuella trakasserier*: när någon form av oönskat verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur förekommer som syftar till eller leder till att en persons värdighet kränks, särskilt när en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas.

Artikel 3

Principen om likabehandling

1. Principen om likabehandling betyder att det inte får förekomma någon som helst diskriminering på grund av kön, vare sig direkt eller indirekt, särskilt med hänvisning till äktenskaplig status eller familjestatus, speciellt när det gäller upprättande, utrustning eller utökning av affärsverksamhet eller igångsättning eller utökning av någon annan form av självständig verksamhet.
2. Trakasserier och sexuella trakasserier ska betraktas som diskriminering på grund av kön och ska därför vara förbjudna. Det förhållandet att en person avvisar eller låter bli att reagera mot ett sådant beteende får inte ligga till grund för ett beslut som gäller denna person.
3. En föreskrift att diskriminera personer på grund av könstillhörighet ska anses utgöra diskriminering.

Artikel 4

Positiv särbehandling och särskilda åtgärder

I syfte att säkerställa fullständig jämställdhet mellan kvinnor och män i praktiken får principen om likabehandling inte hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om särskilda åtgärder för att förhindra eller kompensera könsrelaterat missgynnande.

Artikel 5

Bildande av bolag

Utan att det påverkar de särskilda villkor för tillgång till vissa aktiviteter som gäller lika för bägge könen ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att villkoren för att bilda ett bolag mellan makar eller personer som likställs med makar i nationell lagstiftning inte är mer restriktiva än för att bilda ett bolag mellan andra personer.

Artikel 6

Socialt skydd för medhjälpande makar

Medlemsstaterna ska vidtag åtgärder för att se till att medhjälpande makar om de så begär omfattas av en minst lika god skyddsnivå som egenföretagare på samma villkor som de som gäller för egenföretagare.

Artikel 7

Mammaledighet

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att kvinnliga egenföretagare och medhjälpande makar om de så begär har rätt till lika lång mammaledighet som den som föreskrivs i direktiv 92/85/EEG.
2. För att garantera att de personer som avses i punkt 1 utövar sina rättigheter enligt denna artikel ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att de får skälig ersättning under mammaledigheten.

3. Den ersättning som avses i punkt 2 ska anses skälig om den garanterar minst samma inkomst som vederbörande skulle ha uppburit vid arbetsuppehåll av hälsoskäl, eller om detta inte är tillämpligt, en likvärdig ersättning som är fastställd i nationell lagstiftning, med förbehåll för ett eventuellt ersättningstak som fastställts i nationell lagstiftning.

4. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att kvinnliga egenföretagare och medhjälpande makar så vitt möjligt har tillgång till tjänster som tillhandahåller en tillfällig ersättare, eller till befintliga nationella sociala tjänster, som alternativ till den i punkt 2 föreskrivna ersättningen.

Artikel 8

Tillvaratagande av rättigheter

1. Medlemsstaterna ska se till att alla som anser sig ha lidit förlust eller skada på grund av att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem har tillgång till rättsliga eller administrativa förfaranden, inklusive förlikningsförfaranden när medlemsstaten anser detta lämpligt, för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv, även efter det att den situation i vilken diskrimineringen uppges ha förekommit har upphört.

2. Medlemsstaterna ska se till att föreningar, organisationer eller andra juridiska personer som enligt de kriterier som anges i den nationella lagstiftningen har ett berättigat intresse av att säkerställa att bestämmelserna i detta direktiv efterlevs, på den klagande personens vägnar eller för att stödja denne och med hans eller hennes tillstånd får delta i de rättsliga eller administrativa förfaranden som är tillgängliga för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv.

3. Punkterna 1 och 2 ska inte påverka tillämpningen av nationella regler om tidsfrister för att väcka talan som rör principen om likabehandling.

Artikel 9

Kompensation eller gottgörelse

Medlemsstaterna ska i sina nationella rättsordningar införa nödvändiga bestämmelser för att säkerställa en faktisk och effektiv kompensation eller gottgörelse, enligt vad medlemsstaterna bestämmer, för den förlust eller skada som lidits av den person som drabbats av diskriminering i den mening som avses i detta direktiv, på ett sätt som är avskräckande och står i proportion till den skada som lidits. Sådan kompensation eller gottgörelse ska inte begränsas av ett förutbestämt tak.

Artikel 10

Organ för likabehandling

1. Medlemsstaterna ska utse och genomföra de nödvändiga förberedelserna för ett eller flera organ för främjande, analys och kontroll av samt till stöd för likabehandling av alla personer utan könsdiskriminering. Dessa organ kan vara en del av de myndigheter som på nationell nivå har till uppgift att tillvarata de mänskliga rättigheterna eller enskildas rättigheter eller att genomföra principen om likabehandling.

2. Medlemsstaterna ska se till att behörigheten för de organ som avses i punkt 1 omfattar följande:

a) Att på ett oberoende sätt bistå personer som utsatts för diskriminering genom att driva klagomål om diskriminering, utan att det påverkar rättigheterna för de personer som har blivit diskriminerade eller för föreningar, organisationer eller andra juridiska personer som avses i artikel 8.2.

b) Att genomföra oberoende undersökningar om diskriminering.

c) Att offentliggöra oberoende rapporter om och lämna rekommendationer i frågor som rör sådan diskriminering.

Artikel 11

Spridning av information

Medlemsstaterna ska se till att på lämpligt sätt på hela sitt territorium informera berörda personer om de bestämmelser som antas enligt detta direktiv och om relevanta bestämmelser som redan gäller.

Artikel 12

Skyddsnivå

Genomförandet av detta direktiv får under inga omständigheter utgöra skäl för att inskränka det skydd mot diskriminering som redan finns i medlemsstaterna på de områden som omfattas av detta direktiv.

Artikel 13

Rapporter

1. Medlemsstaterna ska senast [sex år efter antagandet av direktivet] till kommissionen lämna all tillgänglig information om tillämpningen av detta direktiv.

Kommissionen ska utarbeta en sammanfattande rapport som ska läggas fram för Europaparlamentet och rådet senast [sju år efter antagandet av detta direktiv]. Vid behov ska rapporten åtföljas av förslag till ändringar av detta direktiv.

2. Kommissionen ska i sin rapport ta hänsyn till synpunkter från berörda partner.

Artikel 14

Genomförande

1. Medlemsstaterna ska senast den [två år efter antagandet] sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska till kommissionen genast överlämna texterna till dessa bestämmelser tillsammans med en jämförelsetabell över dessa bestämmelser och bestämmelserna i detta direktiv.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. För att ta hänsyn till särskilda omständigheter får medlemsstaterna om så behövs ta ytterligare [två år] på sig för att genomföra bestämmelserna i artikel 6.

3. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 15
Upphävande

Från och med [sista datum för genomförandet] ska direktiv 86/613/EEG upphöra att gälla.

Artikel 16
Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 17
Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den ...

På Europaparlamentets vägnar

Ordförande

På rådets vägnar

Ordförande